

RANTASALMEN KUNNAN VUODEN 2021 TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN 2021 – 2023 LAADINTAOHJEET

Huomioitavaa talousarviovuodelle 2021

Kunnanhallitus on päättänyt vuodelle 2021 talousarvioraamin. Raami poikkeaa aikaisemmasta budjettivalmistelusta siten, että talousarvioraami on asetettu valtuuston sitoville tasoille toimintakatteeseen. Toimintakate kertoo sen, miten paljon kunnan palvelutuotanto maksaa.

Talousarvio 2021 tehdään nettositovana, kun aiemmin sitova taso on ollut sekä menoihin, että tuloihin. Hallintokuntien tekemä esitys ei saa heikentää toimintakatetta nyt raamissa esitetystä.

Terveystalon sopimus jatkuu vuodet 2021 ja 2022.

Ympäristötoimen uudelleen järjestelyt 1.1.2021 alkaen

Tuusmäen koulun lakkaaminen 1.8.2021 alkaen.

Taloussuunnitelman tilikartta päivitetään vastaamaan vaatimusta kuntien ja kuntayhtymien automaattisesta talousraportoinnista.

Aikataulu:

Elo – syyskuu

- Toimialat käyvät talousarvioneuvottelut Järvi-Saimaan Palvelut Oy:n kanssa ja laativat talousarvioesityksen syyskuun loppuun mennessä. **JSP:n tulee tuottaa tarvittavat luvut syyskuun puoleen väliin mennessä toimialojen käyttöön.**
- investointien määräraha- ja tuloarvioesitykset tavoitteineen ja perusteluineen tule esittää syyskuun puoliväliin mennessä
- TA 2021-tiedot talousarvio-ohjelmaan tulee olla vietyinä syyskuun loppuun mennessä

Lokakuu

- TA 2021 luonnos valmiina
- lautakuntien käsittelyt
- valtuustoseminaari talousarvioesityksistä

Marraskuu

- kunnanhallituksen käsittely

Joulukuu

- valtuuston käsittely

Talousarvion laadinnan perusteita

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. (KuntaL § 110). Rantasalmen kunnan taseessa (kunta + vesi- ja viemärilaitos) on vuoden 2019 tilinpäätöksen jälkeen ylijäämää noin 0,7 milj. €.

Talousarvioesitysten tulee pohjautua voimassa olevaan kuntastrategiaan. Toimialakohtaiset toiminnan kuvaukset / palvelusuunnitelmat esitetään koottuna toimialan käyttötalousosan alussa ja tarkemmin kunkin sitovan tason käyttötalousosan alussa. Yleisperusteluissa asetetaan myös konsernijohtoa ja tytäryhteisöedustajia koskevat tavoitteet.

Taloussuunnitelmavuodet 2021 - 2023

Taloussuunnitelma käsittää vuodet 2021 - 2023. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi (TA2021) on laissa erikseen mainittu talousarvio, jonka sitovuus on oikeudellisesti vahvempi kuin taloussuunnitelman 2022 – 2023. Taloussuunnitelmavuosien 2022 - 2023 määrärahat esitetään talousarviossa tuloslaskelma-, rahoituslaskelma- ja investointiosissa huomioiden merkittävät toiminnalliset muutokset perusteluineen sekä kustannustason muutokset. Taloussuunnitelma on kunnan viranomaisia ja viranhaltijoita toiminnallisesti velvoittava asiakirja.

Menot

Palkkamenojen osalta varaudutaan elokuun 2020 palkkasummaan korotettuna 2,0 %:lla.

Palkkaperusteinen eläkemaksu on vuonna 2021 esityksen mukaan 24,4 %, josta työnantajan osuus 16,70 % (KuEL), tilille 4100 tai 16,40 % (VaEL) tilille 4110. Kevan valtuuskunta hyväksyy asian lopullisesti joulukuussa 2020. (Kevan budjetointiohje 17.6.2020).

Eläkemenoperusteinen KuEL- maksu budjetoidaan kustannuspaikalle **1324** ”Jakamattomat eläkemenot” tilille 4101 kertomalla vuoden 2020 ennakkomaksu luvulla **1,05** %.

Eläkemenoperusteiseen maksuun vaikuttaa vain ennen vuotta 2005 karttunut maksussa oleva eläkemeno.

Työnantajan muihin sosiaaliturvamaksuihin (= sotu, työttömyysvakuutusmaksu, tapaturmavakuutus, taloudellinen tuki) varataan **3,2** % palkkasummasta. Varaus tehdään tilikohtaan **4150**.

Tulot

Asiakasmaksutulojen tulee perustua voimassa oleviin taksoihin. Taksat tulee tarkistaa ja saattaa ajan tasalle kaikkien toimialojen osalta.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot.

Käyttötalousosa jakautuu toimialoihin (taloudenhallintajärjestelmässä osastotaso 02), jotka on määritelty hallintosäännöissä. Toimiala jakaantuu tulosalueisiin (osastotaso 03) ja ne voivat jakaantua edelleen toimintayksiköihin (osastotasot 04-06). Toimintayksikkö voi jakaantua toiminnasta riippuen toimipisteisiin (kustannuspaikka). **Valtuustoon nähden sitova taso on kunnassa osastotasolla 03-06 ja vesihuollossa osastotasolla 02.**

Talousarviokirjassa esitetään käyttötalousosassa sitovalla tasolla toiminnankuvaus / palvelusuunnitelma, vastuuhenkilö, toiminnalliset sitovat tavoitteet sekä sitovat määrärahat (**nettositovuus**) sekä tarvittaessa perustelut ja tunnusluvut.

Toiminnan kuvaus / palvelusuunnitelma

Toimialakohtainen lyhyt kuvaus keskeisistä toiminnoista.

Vastuuhenkilö (tilivelvollinen)

Sitovuustasoittain ilmoitetaan henkilö, joka vastaa sitovuustason toiminnasta ja taloudesta (sis. mm. talouden seurannan, talousarvion noudattamisesta vastaamisen sekä raportoinnista lautakunnalle, kunnanhallitukselle ja -valtuustolle).

Toiminnalliset sitovat tavoitteet

Tavoitteiden tulee olla johdettu kuntastrategiasta. Toiminnallisia sitovia tavoitteita asetetaan 1 - 5 kappaletta. Tavoitteen tulee olla niin täsmällinen, että sen saavuttaminen voidaan todeta. Päämäärätyyppisissä tavoitteissa eteneminen päämäärän suuntaan on kyettävä toteamaan. Tavoitteen tulee olla yksinkertainen ja sellainen että se ymmärretään oikein. Tavoitteen tulee kattaa toiminta riittävällä tavalla eikä kohdistua vain osaan toimialasta. Tuloksilla ja määrärahalla tulee olla yhteys. Tavoitteen tulee olla saavutettavissa käytössä olevilla resursseilla. Toimialan on itse kyettävä vaikuttamaan tavoitteen saavuttamiseen.

Tunnusluvut

Olellaisesti toimintaa kuvaavia tunnuslukuja ilmoitetaan korkeintaan kolme siten että esitetään arvio talousarvio vuodesta sekä neljä aikaisempaa vuotta (vuodet 2017 – 2021).

Perustelut

Perusteluissa tulee esittää toiminnan yhteys kuntastrategiaan. Talousarvioon sisällytetään olennainen päättäjille kerrottava informaatio. Tarvittaessa lyhyt selittävä teksti, josta ilmenevät oleelliset toiminnan muutokset, jotka selittävät talouden lukuja. (esim. työntekijämäärän muutos, tuotantotavan muutos, palvelujen ostojen lisääntyminen/ vähentyminen)

Investointiosa

Investoinneissa tulee tarkastella viiden (5) vuoden aikajaksoa (vuodet 2021 – 2026).

Investointien **alaraja on 10.000 euroa**. Mikäli tilivuoden aikana hanke jää alle em. rajan, tulee huolehtia talousarviomuutoksesta määrärahojen siirtämiseksi käyttötalousosaan samoin kuin toteutuneen käytön oikaisusta. Tulee myös huomioida, että tätäkin suuremmat yksittäiset kunnossapitotyöt kuuluvat käyttötalouteen. Vain peruskorjaukset ja uuden rakentaminen ovat investointiansaan kuuluvia. (Kunnossapito = korjaaminen alkuperäiseen kuntoon; Peruskorjaus = korjaaminen olennaisesti alkuperäistä parempaan kuntoon).

Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Investoinneille asetetaan myös tavoitteet ja perustelut. Hankekohtaisissa tavoitemäärityksissä selvitetään, onko kyse, uudis-, laajennus- vai korvausinvestoinnista. Talousarvion valmistelussa tulee huomioida, mihin hankeryhmään/poistoryhmään investointi kuuluu. Eri hankeryhmiä ei saa yhdistää, koska hankkeilla on eri poisto aika ja poistotapa. Investointiosa jakaantuu toimialoittain hankeryhmiin ja edelleen hankkeisiin. **Hankeryhmätaso** on valtuustoon nähden sitova.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulo-rahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Tuloslaskelmaosan yhteydessä esitetään tulo-rahoituksen riittävyyttä koskevat tavoitteet ja niiden saavuttamista mittaavat tunnusluvut. Määrärahojen tuloarvioiden yhteenvetolaskelma, jossa on huomioitu kunta ja vesihuoltolaitos.

Rahoitusosa

Rahoitusosassa esitetään yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö. Välisummana esitetään *Toiminnan ja investointien rahavirta*.

Rahoitusosan yhteydessä esitetään toiminnan ja investointien rahoitusta koskevat tavoitteet ja niiden saavuttamista mittaavat tunnusluvut.

Talousarvion tekninen tekeminen

Talousarvioita varten toimitetaan exel –taulukko, jossa on toteutuma 1-6 kk 2020 sekä kunnanhallituksen päättämä talouden raami. Määrärahat ja tuloarviot arvioidaan toteutuman ja kuluvan vuoden talousarvion pohjalta huomioden mahdollisesti tulevat toiminnan muutokset. Talousarvio-ohjelmaan syötetään kustannuspaikka- ja tilitasolla (käyttösuunnitelmataso) **talousarviosummat_uron tarkkuudella**.

Yksiköille ilmoitettuja summia sisäisistä eristä (yleiskulut, vesimaksut, sisäiset vuokrat) ja poistojen summia ei saa muuttaa, vaan ne varataan ilmoitetun mukaisesti, koska ko. erien tulee täsmätä myös talousarviossa (sisäiset menot ja tulot oltava saman suuruiset).

Palkat ja henkilöstösivukulut lasketaan edellä annettujen ohjeiden mukaisesti. Palkkahallinto tuottaa 6.9.2019 mennessä yksiköittäin ja henkilöittäin palkkamäärärahoja varten laskelmat käyttäen pohjana elokuun 2020 palkkatasoa korotettuna 2,0 %.

Jos talousarvioon tulee työterveyshuoltomenoja (tili 4431), niin myös tulo on huomioitava tilille 3340, Kelan korvaus työterveyshuoltoon, arvio 40 % ao. menoista.

Talousarvion määrärahat ja tuloarviot syötetään exel –taulukkoon **syyskuun loppuun mennessä**.

MALLI KÄYTTÖTALOUSOSAN SITOVAN TASON ESITTÄMISESTÄ TALOUSARVIOSSA**123 TOIMIALA****1234 TULOSALUE****Toiminnan kuvaus /palvelusuunnitelma:****Vastuhenkilö:**

Kuntastrategiaan pohjautuvat toiminnalliset sitovat tavoitteet:
1)
2)
3)

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

Palvelualue	TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
TOIMINTATUOTOT	9 500 500	10 500 000	11 000 000	12 000 000	11 000 000
TOIMINTAMENOT	8 500 500				
TOIMINTAKATE	1 000 000				
Poistot	500 000				
Tilikauden yli- / alijäämä	500 000				

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TA 2021

Perustelut